

Monitoimikeskus Takataskussa vieraillee vuosittain noin 100 000 kävijää. Monet tulevat lounaalle tai muuten vain jutustelemaan. Keittiö tarjoaa töitä tukityöllistetyille.

KUVAT: JUKKA GRANSTRÖM

Mahdollisuus työhön

TYÖMARKKINAT Lahdessa osatyökykyisiä työllistetään seurakunnan ja kunnan yhteistyöllä.

Pienellä räätälöinnillä monelle vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevalle voi löytyä sopiva tehtävä.

Lahtelaisen Katariina Tompkinsin kohdalle on osunut lottovoitto.

– Työsopimuksen saaminen tuntui siltä, kuin olisi voittanut lotossa. Joka aamu herätessä tuntuu hyvältä lähteä töihin, osatyökykyinen Tompkins kuvailee.

Hänet palkattiin kesäkuun alussa Lahden keskustassa sijaitsevaan Monitoimikeskus Takataskuun palkkatuella. Työsopimusta edelsi vajaan vuoden mittainen harjoittelu ammatillisen kuntoutuksen kautta.

Aiemmin lähihoitajana työskennellyt Katariina Tompkins joutui pois oman alan töistä vuonna 2009 selkäongelmien takia. Nyt hän työskentelee työvalmentajana Takataskun vapaa-ajan tiimissä, joka suunnittelee keskuksen viriketoimintaa. Työ on osa-aikaista ja työsuhde määräaikainen.

Työvalmentajana hän ohjaa tiimiä, johon kuuluu liikunnan ohjaaja, taideohjaaja sekä toimistotyöntekijä. Itse Tompkins vetää lukupiiriä ja karaokea.

– Monta vuotta etsin sitä omaa juttua, kunnes löysin tämän. Lähihoitajan kokemuksesta on ollut hyötyä, vaikka virikepuoli onkin minulle uutta, hän kertoo.

Helppoa lottovoiton saaminen

ei kuitenkaan ollut. Tompkins kertoo saaneensa TE-toimistosta ensin kieltäviä vastauksia palkkatukianomuksiinsa. Sittenkin kannatti, sillä lopulta päätös oli myönteinen.

Hän on viihtynyt uusissa tehtävissä niin hyvin, että hakeutui opiskelemaan työvalmennuksen erikoisammattitutkintoa työnsä ohella.

Vuonna 2013 työ- ja elinkeinotoimistossa oli 90 000 asiakasta, joiden työllistymistä vaikeuttaa vamma tai sairaus. Suomalaisista työikäisistä 1,9 miljoonalla on vähintään yksi pitkäaikaissairaus tai vamma. Työmahdollisuuksiin vamma vaikuttaa ihmisen oman arvioiden mukaan 600 000 suomalais-

sen kohdalla. Heistä 200 000 on työelämän ulkopuolella ja 65 000 haluaisi löytää työpaikan ja arvioi olevansa työkykyisiä.

Tällaisten ihmisten kohdalla puhutaan osatyökykyisistä. Osatyökykyyn ei kuitenkaan tarvitse olla ihmistä loppuelämäksi leimaava ominaisuus, sanoo yhdenvertaista työllistymistä edistävän Vates-säätiön kehittämisspäällikkö **Jukka Lindberg**.

– Kun oikea työ ja työyhteisö löytyvät, ihminen on täysin työkykyinen. Monet pystyvät tuen, apuvälineiden ja sopivan työtehtävän löytymisen kautta antamaan hyvän työpanoksen.

Vatesissa osatyökyvyllä viitataan johonkin työllistymiseen vaikuttavaan ominaisuuteen,

joka rajaa ihmisen mahdollisuuksia työllistyä. Käytännössä tukea ja apua oikeiden tehtävien löytymiseen tarvitsevat usein esimerkiksi vammaiset ja pitkäaikaissairaat henkilöt sekä mielenterveyskuntoutujat.

Sopivan työn löytäminen vaatii vaivannäköä. Työnantajien ja yhteisöjen valmius ottaa vastaan osatyökykyisiä vaihtelee.

– Usein työpaikoilla mietitään, pystyykö tuo tekemään töitä ja onko hän paljon sairana.

Lindbergin mukaan ongelma on myös siinä, että työelämästä on hävinnyt paljon sellaisia tehtäviä, joita esimerkiksi osatyökykyinen kehitysvammainen voisi tehdä.

– Työelämässä pitäisi olla hy-

Katarina Tompkins vetää vapaa-ajan tiimiä, johon kuuluvat myös Erika Korpela (takana vasemmalla) sekä Heidi Winte. Tiimi järjestää Takataskun kävijöille viriketoimintaa.

Siistijät Kare Lampinen ja Sini Vainio ovat tauolla.

vä tyyppi ja monitaituri. Työnantajat usein hakevat enemmän kuin työ vaatisi, eivätkä osaa ajatella, että pienellä räätälöinnillä osatyökykyisellekin löytyisi hyvä työnkuva.

– Kaikilla meillä on jotain rajoitteita. Kaikilla on hyviä ja huonoja työpäiviä. Tässä on kyse siitä, että joillakin on niin paljon rajoitteita että heidät halutaan laittaa eri kategoriaan. Mutta heillä voi olla silti paljon annettavaa organisaatiolle.

Osatyökykyisten yhteiskunnallinen tilanne riippuu pitkälti ihmisen taustasta. Koska ryhmä on niin moninainen, myös tilanteet vaihtelevat. Jukka Lindbergin mukaan esimerkiksi monet kehitysvammaiset on sidottu työkyvyttömyyseläk-

keeseen ja työtoimintaan. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä heidät on myös tuomittu pienituloisuuteen. Työtoiminnasta ei makseta palkkaa, joka kartuttaisi eläkettä, vaan muutamien eurojen korvaus työkyvyttömyyseläkkeen päälle.

Myös palveluiden piiriin pääsemisessä on alueellisia eroja.

– Me korostamme työhönvalmentajan merkitystä. Se, miten heidän puheilleen pääsee ja saako kantavan asiakassuhteen, riippuu paljon alueesta. Joillakin saattaa olla tukena kymmenes työhönvalmentaja.

Monissa seurakunnissa työllistetään osatyökykyisiä erilaisiin tehtäviin. Esimerkiksi Jyväskylässä Keltinmäen alueseura-

kunta tekee yhteistyötä mielen-terveyskuntoutujille tarkoitettun Suvimäen Klubitalon kanssa. Puolentoista vuoden aikana kolme eri henkilöä on ollut siirtymätyössä diakonialouaiden ja kahvitusten järjestämisessä.

Myös Rovaniemen seurakunta on tarjonnut satunnaisia tuntitöitä kehitysvammaistyössä Nuorten Ystävien Klubitalon kautta. Espoossa Tuomiokirkkoseurakunta on työllistänyt kehitysvammaisen henkilön palkkatyöhön siivojaksi.

Lahdessa Monitoimikeskus Takataskua ylläpidetään seurakunnan ja kunnan yhteistyönä. Takatasku on yksi Suomen reilusta 200 työpajasta, ja työllistää reilut sata henkilöä erilaisilla tuetuilla muodoilla.

– Tuettuja muotoja ovat palkkatuella työskentelevät, työkokeilijat, kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat tai opiskeluun liittyvillä jaksolla olevat, Takataskun toiminnanjohtaja **Olli Kopo** kertoo.

Työpajatoiminta on palkkattua työtä, joka pidetään erillään henkilöstöstrategioista. Tällöin voidaan palkata heikossa työmarkkinatilanteessa olevia henkilöitä osa-aikatoihin ottamatta huomioon velvoitetta tarjota lisätyötä jo osa-aikatyötä tekeville. Työpajatoiminnan kautta parannetaan heikossa työmarkkinatilanteessa olevien työllistymismahdollisuuksia.

Takataskussa toimii lounasruokala ja kahvila, ja keskus järjestää erilaisia kursseja, piirejä ja matkoja. Tarjolla olevat työt liittyvät Takataskun pyörittämiseen aina ruuanlaitosta siivoukseen ja kursien ohjaamiseen. Työllistetyt palvelevat suurta joukkoa.

– Päivittäisiin palveluihin osallistuu päivässä 150–400 ihmistä. Vuosittain kävijöitä on noin 100 000, Olli Kopo kertoo.

Ihmiset, jotka itse ponnistelevat työmarkkinoilla eteenpäin, tuottavat palveluja kävijöille, jotka tulevat Takataskuun hyvin vaihtelevissa tilanteissa. Suurin osa Takataskun kävijöistä on eläkeikäisiä. Monet tulevat syömään lounasta, lukemaan lehtiä ja jutustelemaan.

– Takataskussa työskenteleville on merkitystä, että heidän työllään on merkitystä. Ettei ole aivan yhdentekevää, mitä he työn nimissä tekevät, seurakuntayhtymän diakoniajohtaja **Petri Määttä** sanoo.

Lahdessa seurakunnan ja kunnan yhteistyö työpajatoiminnassa on toiminut hyvin.

– Työllisyys hoito on enemmän kaupungin vastuulla. Seurakunnat voisivat myös olla esimerkkinä ja palkata erilaisia ihmisiä, Olli Kopo sanoo.

Lahden seurakuntayhtymä kantaa työnantajan sosiaalista vastuuta muutoinkin kuin

Takataskun toiminnassa. Osatyökykyisiä on ollut esimerkiksi kausityöntekijöinä hautausmailla, pitkäaikaistyöttömiä on ollut työkokeiluissa ja yhtymässä on työskennellyt myös vammaisia henkilöitä.

Esimerkiksi diakoniassa työskenteli vuoden ajan kuuro henkilö kuulovammaistyössä. Diakoniajohtaja Petri Määttä on vain hyvää sanottavaa osatyökykyisen työllistämistä.

– Se vaatii työnantajalta järjestelyjä, jotta henkilö saa tarvitsemansa tuen. Mutta työn, työyhteisön ja seurakunnan näkökulmasta saimme uusia ja merkittäviä kokemuksia, Määttä sanoo.

NOORA WIKMAN-HAAVISTO

Lue seurakuntien kokemuksia osatyökykyisten palkkaamisesta Kotimaa Pro:sta.

”

Kaikilla meillä on jotain rajoitteita. Kaikilla on hyviä ja huonoja työpäiviä.

TIEDE käsittelee FAKTOJA ja USKONTO ARVOJA

Tutki ja lue!

Markku Ojanen
HEIKKO JA VAHVA USKO
Hinta 25 €
Kysy kirjakauppiailtasi tai
nettikirjakauppa.com